אוהב ישראל — להפטרת תשא

בשם דודו הרב הגאון הגדול זללה"ה:

בגמ' ברכות א"ר חלבו א"ר הונא לעולם וכו' בתפלת המנחה. שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה. שנ' ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו גו' ענני ה' ענני גו' ענני שתרד אש מן השמים וענני שלא יאמרו מעשה כשפים היא עכ"ל הגמ'. והנה כל העובר ע"ז משתומם למה הביאה הגמ' כאן זה הדרש על הפסוק ענני ה' ענני ומה שייכות יש זה הדרש למימרא לרב חלבו אמר רב הונא ומה גם שלקמן במס' זו איתא זה הדרש ע"פ ענני ה' ענני בביאור יותר וז"ל הגמ' א"ר אבוהו למה נאמר ענני ב' פעמים עיי"ש ובהעיר לב ושים שכל י"ל דלכאורה יפלא ג"כ מימרא דרב הונא מהיכי מוכיח דאליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנ' בעלות המנחה ויגש אליהו כו' דילמא מעשה שהיה כך היה שאירע זמן תפלתו בזמן מנחה אמנם לעולם נוכל לומר שהיה נענה ג"כ בעת אחר אכן יש לומר דקושיא חדא מתורצת בחברתה דהנה קשה למה אמר לנביאי הבעל אש לא תשימו הלא כוונתו היה להראות נסים ונפלאות בכח השי"ת ב"ה ולהודיע לכל באי העולם כי הוא ה' הוא האלהים ע"כ אדרבה היה לו להגדיל הנס בכל היותר אפשרי היינו הגם שישימו הם אש על מזבחותיהם לא ישרפו קרבנותיהם וא"כ למה אמר להם ואש לא תשימו. אמנם י"ל בזה כי למעט בניסא עדיפא לי' ולא רצה להעמיס טירחא כביכול כלפי שכינה. אך קשה אם למעט בניסא עדיפא למה צוה להביא כדי מים לקרבן שלו וכן ויאמר שנו גו' ויאמר שלשו גו' מזה מוכח דרצונו הי' להגדיל הנס. אך האמת הוא דלמעט בניסא עדיף ומה שצוה להריק מים על קרבנו זהו מטעם דאמרינן בגמ' ג' דברים נאמרו באש של מעלה וא' מהם היא אוכלת לחים כיבשים ולכך צוה להריק מים לאשר ידע בבטחונו שבוודאי תרד אש שלמעלה מן השמים והיא אוכלת לחים כיבשים אבל לעולם למעט בניסא עדיפא וא"כ לפ"ז לא מוכח דאליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה כי דילמא מעשה שהיה כך היה וכנ"ל. אך לפ"ז ק' הפי' דלעיל דכפל בפ' ענני הוא כו' וענני שלא יאמרו מעשה כשפי' הוא ולפי המבואר היאך יעלה על הדעת לומר שכשפי' המה כיון שהיא אוכלת לחים כיבישים ובוודאי אין זה מעשה כשפי' כ"א אש של מעל' וכנ"ל אלא ע"כ לומר דלעול' הי' רצונו להגדיל הנס כל מה שהיה ביכולתו להראות לכל כי ה' הוא האלהים ופרסומי ניסא עדיפא ליה. וא"כ קשה למה אמר ואש לא תשימו היה לו להגדיל הנס עוד יותר וכנ"ל אלא מוכרחים אנו לומר ע"כ לאשר היה הזמן קודם מנחה עדיין וכמ"ש ויהתל בהם אליהו עד הצהרים לזה היה ירא אליהו דאם ישימו אש יכול להיות שישרפו קרבנותיהם ולא יועיל תפלתו לאשר הוא עדיין קודם זמן מנחה כי עיקר קבלת התפלה היא בזמן מנחה ולזה בבוא זמן המנחה הגדיל הנס להפליא וצוה להריק מים על קרבנו ג' פעמים כי היה בטוח שיהיה נענה בתפלתו אז בזמן המנחה. וא"כ עיקר ההוכחה הוא שאליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה הוא מזה הדרש ענני ה' ענני כי מזה מוכח

לסתור הסברא דלמעט בניסא עדיפא. וגם ג' דברים נאמרו באש של מעלה. הכל נסתר. ומוכרחים אנו לומר דלהגדיל הנס עדיף ועיקר קבלת התפלה הוא בזמן מנחה וכנ"ל ולכך מוכרח הגמ' להביא זה המדרש דב' פעמים ענני והבן זה היטב כי דברים מושכלים הם: